

JAN DE CLERCK

(Oostende 1881-1962)

DE BINNENLANDER (1907)

Olieverf op doek

115 x 210 cm

Getekend onderaan links

Eigendom: P. De Winter, Gent.

JAN DE CLERCK: LANGS DE VERBEELDING VAN HET GEVOEL

Vindt u ook niet dat de dag een opsomming van indrukken is. Indrukken die op het moment zelf de meest primitieve gevoelens, de instincten als het ware, prikkelen. Telkens terugkerende identieke prikkels heten ervaringen te zijn. En daaruit maakt men een keuze die opgedeeld wordt over goed en slecht; wit en zwart; links en rechts. Maar niemand kan zo primair zijn dat er geen variaties gelegd worden. Er is altijd het zoeken naar evenwicht, naar een zwevende harmonie, naar een kluistering van emoties waardoor het goede al het netelige overkoepelt. En dan kan men zeggen: het is goed. Er is geluk. Er is kunst.

Omdat ik nog jong in de kunst warreer, liggen mijn aanknopingspunten bij de eerste goede indrukken. Deze die ik voor het eerst kon ontdekken in de werken van Jan De Clerck. De eerste museumbezoeken en begrijpen dat het eertijds avantgardisme van een Marcel Verdren in de zelfde lijn lag van Jan De Clerck. Geven van rust, van een boodschap. De mogelijkheid krijgen mee te wandelen langs de gedachten van de kunstschilder, zonder de privacy van het uitgebeelde huis, schip of de lijn, het vlak te storen. Langs de verbeelding van het gevoel. De inspiratie wordt kortzichtig wanneer het uiteindelijk artistiek geluk gevonden werd, maar dan openen zich de poorten van het uitdiepen, het intiem leven van licht en nevel, het vermengen van geluk en verdriet met het begrenzend decor, vóór de horizon. Kunst wordt een dagboek. Eigenlijk omgekeerd, omdat de dag, al die verschillende indrukken, kunstzinnigheid mogelijk maken. Je hebt alleen nog die eigenzinnige hand nodig.

JAN DE CLERCK: LICHAAM EN DROMEN

Antoine SCHYRGENS vereeuwigde Jan De Clerck in zijn biografisch boek "Le monde inconnu des Artistes" (1957): "Peintre des pêcheurs et du Folklore Ostendais, il influença heureusement la jeune génération des peintres de cette époque, en lui révélant les aspects originaux et pittoresque de leur petit port de pêche." (p. 158).

Hugo Brutin omvat de ondergewaardeerdheid van Jan De Clerck als volgt: "De onvolprezen "petit maître" die maar niet de hoogte bereikt waarop hij verdient te tronen" (A.A.A. 1986). In zijn benadering tot het kijkend publiek is hij evenmin mals: "Indien De Clerck niet de vierde man van Oostende was, de vierde van het beroemde trio, zou u het werk dan niet schitterender vinden?" (De Zeewacht, april 1986). Of Jan Guillemin: "De vrienden van Jan De Clerck zullen zeker komen kijken en genieten, maar De Clerck zal tijdens die expodagen ook veel nieuwe vrienden en bewonderaars krijgen. Beter laat dan nooit, pleegt men te zeggen." (Het Volk, april 1986).

Bovenal herinner ik mij de momenten van ontdekken. In de intimiteit van het Belle-epoque-achtig salon van Cap'tein Arsène Blondé keek ik met dromerige romantiek naar een nu spoorloos doek van Jan De Clerck. Ik herinner mij slechts wazig grijs en avontuur; het onbekende dat gesuggereerd wordt. Uit het voortdurend kijken naar wat men kent, groeit de passie voor één lijn die tenslotte het werk zal bepalen. Eén lijn als climax van zoeken door het thema heen.

HET ONBEKENDE DAT GESUGGEREERD WORDT

Om het werk "BINNENLANDER" te plaatsen in een geheel oeuvre, vergelijken we de verschenen katalogi van het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten, in een redactie van Conservator F. Edebau, en de bondige monografie uit 1986 op tekst van Conservator Norbert Hostyn. F. Edebau richtte zich voornamelijk tot de sociale schets (mijn, kraan, werf, portret): "Gedreven door zijn innige liefde voor de vissers heeft hij (daarenboven) in een indrukwekkende reeks taferelen volkse figuren uitgebeeld met zoveel warmte en genegenheid dat zij boven het anecdotische uitstijgen en een diepmenselijke betekenis verwerven." (1963) De Monografie uit 1986 reproduceert meer dan welke andere publicatie de impressionistisch-gericht denken van Jan De Clerck. Norbert Hostyn: "Hij wordt het meest vereenzelvigd met zijn werken opgebouwd uit tal van verticale verfstreepjes in olie, pastel, houtskool of een mengtechniek die hij "aquapastel" heette."

Daartussen ligt "DE BINNENLANDER"

Het is pas wanneer men in detail ieder der pointes bekijkt, dat men het propvolle lijnenspel ziet en daarbij het onderwerp van De Binnenlander zou vergeten. Een bundeling perspectieven over 5 thema's: de kade, tussen wal en schip, de binnenlander, de achterliggende sloepen en dwars, quasi pijnlijk, de loopplank.

En telkens is er dat onbekende dat gesuggereerd wordt: de onbelangrijke kademuur die alleen een praktische steun moet zijn voor plank en tros. De binnenlander als anecdotie van het verhaal. De loopplank die voor die tijd is wat afdruipende verdruppels nu zijn: een bewijs van métier en durf. Daarrond zweeft het geheim van de dichter, de filosoof, de kunstenaar die met licht wegtovert en de opkomende zon door de nevel heen opdracht geeft vlugge details van de omgeving te tekenen, te suggereren. Er is het gevoel van groeiende ingeslotenheid in een hoek van de achterhaven, overschaduwd door gemeerde sloepen en een muur. Er is slechts één weg, een smalle, denkbaar onbevaarbare passage waarvóór, heel in de verte, een sloep zijn eigen gang gaat naar de vrije ruimte.

En eigenaardig genoeg, wanneer je De Binnenlander van alle kanten bekijkt, stijgt de emotie rond de kruising donkere romp-loopplank. Dat is spanning, dat is bouwen met licht... tot je plots een witte lijn langs de waterlijn naar de verre vrijheid ziet gaan.

André BAERT,
Kunstcriticus.